

Volop
aandacht voor
samen leven

Kadernota 2025

In Echt-Susteren vieren we het goede leven. We zijn met trots een Cittaslow gemeente.
Meer informatie op www.echt-susteren.nl/cittaslow.

Kadernota 2025

meerjarenperspectief 2025-2028

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Financiële kaders	6
3.	Ontwikkelingen	20
4.	Financiële vertaling ontwikkelingen	27
5.	Financiële recapitulatie	29
6.	Meerjareninvesteringsprogramma	30

1. Inleiding

De nu voorliggende kadernota bevat de kaders voor de nog op te stellen ontwerpbegroting 2025. Het gaat hierbij om zowel beleid als budget. De nota bevat keuzes over bestaand en nieuw beleid en bijbehorende baten en lasten. De discussie en de afweging over de inzet van de financiële middelen vindt pas plaats bij de begrotingsbehandeling.

Moment raadsbehandeling:

Raadsvergadering voor de zomervakantie van het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de begroting (waarvoor de kadernota kaders stelt) betrekking heeft.

Regelgeving:

Verordening Uitgangspunten van het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Echt-Susteren (vastgesteld 9 november 2023)

Artikel 4. Kaders ontwerp-begroting

1. Het college biedt vóór 15 juni aan de raad een Kadernota aan met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders van de ontwerp-begroting voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming. De raad stelt deze Kadernota vóór 15 juli vast.
2. In de begroting wordt een post onvoorzien van € 103.500 opgenomen.

Tekort

Bij het opstellen van deze kadernota was de meicirculaire 2024 nog niet bekend. Alleen de doorrekening van de Voorjaarsnota rijk is al in deze kadernota verwerkt. Deze kadernota sluit met een tekort voor de jaren vanaf 2026. Om dit tekort te dekken worden een tweetal voorstellen gedaan:

a. Reserve afschrijvingslasten investeringen

Ten behoeve van de dekking van het tekort wordt een dotatie gedaan aan de reserve afschrijvingslasten investeringen. Op deze wijze wordt structureel ruimte gecreëerd in de meerjarenbegroting door afschrijvingslasten te dekken uit de reserve. Investeringsmet een restant looptijd tot en met 2030 worden hiervoor in kaart gebracht. Het doel is om op deze wijze ongeveer € 400.000 ruimte te creëren voor de jaren 2025 tot en met 2030. Dit betekent dat de reserve ongeveer € 2,4 miljoen groot moet zijn. Nagegaan wordt welke investeringen hiervoor in aanmerking komen.

b. Taakstellingen begroting

Doordat het rijk voorlopig niet met voldoende extra middelen over de brug komt om een sluitende meerjarenbegroting te presenteren, moeten in de begroting vanaf het jaar 2026 taakstellingen ter hoogte van € 2.000.000 worden opgenomen. Om de taakstellingen te realiseren kunnen incidentele meevallers worden ingezet, maar wordt de raad ook voorgesteld om bij enkele verbonden partijen als zienswijze mee te geven dat er besparingen moeten worden doorgevoerd, zodat de gemeentelijke bijdrage verlaagd kan worden. Denk hierbij aan het SC MER en de Veiligheidsregio Limburg-Noord.

Over de realisatie van de taakstellingen in onze begroting wordt gerapporteerd in de 1e en 2e bestuursrapportage van het betreffende jaar. Indien er toch de komende jaren extra middelen van het rijk komen, dan worden deze bij voorkeur in mindering gebracht op de opgelegde taakstelling.

Uitnodiging aan de raad

Gelet op bovenstaande onzekerheid en het opnemen van een taakstelling ad € 2.000.000 in de begroting vanaf het jaar 2026 betekent, mocht de meicirculaire 2024 geen positief resultaat opleveren, dat er keuzes gemaakt moeten worden. De raad wordt dan ook nadrukkelijk uitgenodigd met voorstellen te komen om aan te geven op welke wijze de taakstelling gerealiseerd kan worden.

2. Financiële kaders

Geldende kaders eerdere begrotingen

De gemeente staat voor de plicht met een structureel sluitende begroting te werken. Dit is niet alleen een voorschrift van de toezichthouder, de provincie Limburg, maar is ook een plicht die de gemeente in het kader van het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten) en een gezond financieel beleid moet vervullen. Uitgangspunt is dat nieuw beleid gerealiseerd kan worden als bestaand beleid wordt ingeleverd. Wanneer de raad dit niet wil, moeten de inkomsten verhoogd worden i.c. de OZB-belastingen. Verhoging van de tarieven is het laatste redmiddel. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de beperkingen die vanuit het rijk aan de OZB-verhoging is opgelegd. Allereerst wordt gekeken naar efficiency en wordt bestaand beleid ter discussie gesteld.

Repressief toezicht

De raad moet volgens artikel 189, lid 2 Gemeentewet zorgen voor evenwicht in de begroting. Evenwicht wil zeggen dat de structurele lasten in de begroting met structurele baten worden gedekt en dat de ramingen volledig en realistisch zijn. De toezichthouder, provincie Limburg, gaat na of de raad zich aan deze wettelijke opdracht houdt. Is dat niet het geval, en is er dus sprake van een tekort in de begroting dat ook aan het eind van de meerjarenraming nog steeds bestaat, dan plaatst zij op basis van artikel 203, lid 1 Gemeentewet een dergelijke begroting onder preventief toezicht.

Advies VNG

Gelet op de financiële problemen die veel gemeenten in Nederland hebben, heeft in juni 2023 de VNG haar leden geadviseerd om geen sluitende begroting te maken voor de jaren vanaf 2026. Deze uitzonderlijke maatregel is volgens het bestuur nodig omdat de gemeentelijke financiën onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

Taken teruggeven

Tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VNG op 14 juni 2023 bleek dat een meerderheid van de gemeenten inmiddels bereid is om taken terug te gaan geven aan het rijk. Als het rijk niet nog in september van 2023 de aangekondigde opschalingskorting en een andere miljardenbezuiniging op het gemeentefonds schrapt, komen er wat de gemeenten betreft zogeheten teruggeefgesprekken.

Ravijnjaar

Naar aanleiding van de uitkomst van de ALV heeft het bestuur van de VNG het kabinet gevraagd om erkenning van de financiële opgave waar gemeenten zich nog steeds voor gesteld zien. Daarop heeft het kabinet nog niet gereageerd. In afwachting van het antwoord van het kabinet adviseert de VNG nu om de nadelige financiële gevolgen van het kabinetsbeleid zichtbaar op te nemen in de meerjarenramingen vanaf 2026, het gevreesde 'ravijnjaar'.

Duidelijke tekorten

Concreet stelt de VNG dat gemeenten niets anders moeten doen dan een realistische begroting indienen voor de komende jaren. 'Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit uw coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.'

Uitzonderlijk

Het bestuur van de VNG erkent dat het een uitzonderlijk advies is. Het is echter besproken in het landelijk Vakberaad Gemeentefinanciën van de provinciale toezichthouders, en zij herkennen het standpunt van de VNG. Het Interprovinciaal Overleg en het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn in kennis gesteld.

Verdiepingsonderzoek (VDO)

Elke gemeente wordt één keer per vier jaar grondig onderzocht met een financieel verdiepingsonderzoek. Als dit financieel verdiepingsonderzoek dat mogelijk maakt, wordt de gemeente vervolgens voor vier jaar repressief toezicht verleend. De gemeente wordt dan in deze periode op meer afstand gevolgd.

Alleen als de gemeente in die periode financieel ernstig uit evenwicht raakt, kan de meerjarige uitspraak ingetrokken worden.

Bij de gemeenten in Midden-Limburg, waaronder Echt-Susteren, heeft in het voorjaar van 2021 voor de vierde keer een financieel verdiepingsonderzoek plaatsgevonden. Aan onze gemeente is voor de jaren 2022-2025 repressief toezicht verleend.

De provincie heeft bij de begrotingsbrief 2024 d.d. 5 december 2023 laten weten dat in 2024 geen financiële verdiepingsonderzoeken bij gemeenten uitgevoerd worden. De provincie is de verdiepingsonderzoeken aan het evalueren. Na afloop van het evaluatieproces informeert de provincie de gemeenten.

Beheerplannen

Een van de pijlers voor goed inzicht in de financiële positie is het beschikken over actuele, door de raad vastgestelde beheerplannen, waarbij ook het kwaliteitsniveau wordt bepaald. Dit is ook een eis van de toezichthouder in het kader van het verdiepingsonderzoek.

Beheerplannen

Plannen	Vastgesteld door de raad	Nieuwe planning in raad/college	Financiële vertaling begroting/meer-jarenraming	Achterstallig onderhoud
Verkeer, GVVP 2016-2025	Ja	2025	Ja	Nee
Waterketenplan 2022-2026	Ja	2026	Ja	Nee
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2022-2026	Ja	2026	Ja	Nee
Verlichtingsplan 2024-2027	Ja	2027	Ja	Nee
Uitvoeringsplan Civieltechnische Kunstwerken 2022-2026	Ja	2026	Ja	Nee
Onderhoudsplan Gebouwen 2023-2032	nee	2032	Ja	Uitgesteld onderhoud
Kadernota Regie op Groen 2016	Nee	n.v.t.	Nee	Nee
Aanpak hondenpoepoverlast 2021 - 2025	Nee	n.v.t.	Ja	Nee
Groenbeheerplan 2019-2023	Nee	n.v.t.	Ja	Nee
Wegbeheerplan 2022-2026	Ja	2026	Ja	Nee
Bomennota 2024-2034	Ja	2034	Ja	Nee

Heffingenbeleid

Het heffingenbeleid bevat informatie over het tarievenbeleid voor de gemeentelijke heffingen, de ontwikkeling van de lokale heffingen en het kwijtscheldingsbeleid van de gemeente.

Soorten belastingen

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke lokale heffingen de gemeente aan de inwoners en bedrijven mag opleggen. Echt-Susteren kent de volgende heffingen, op basis van door de raad vastgestelde verordeningen:

I. Belastingen waarvan de opbrengst vrij besteedbaar is:

OZB (onroerendezaakbelasting)

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht kan worden besteed. De hoogte van de aanslagen is zowel afhankelijk van de waarde van een object, zoals die elk jaar wordt bepaald op basis van de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ), als van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

Vanaf 1 oktober 2016 zijn WOZ-waarden van woningen verplicht openbaar. Door de gerealiseerde aansluiting van Echt-Susteren medio oktober 2017 op de landelijke voorziening (LV-WOZ) voldoet de gemeente aan deze wettelijke plicht.

Beleid:

- In het hoofdlijnenakkoord 2022-2026 is aangegeven dat de onroerendezaakbelasting in de periode 2023-2026 met maximaal het inflatiepercentage te laten stijgen en indien mogelijk daar onder te blijven. Uitgangspunt hierbij is om op of onder het provinciaal gemiddelde te blijven.
- Bij het vaststellen van de begroting 2024 is bepaald, gelet op het hoge inflatiecijfer in 2022 en 2023, de OZB voor woningen in 2025 met 3,25% te verhogen en voor niet-woningen met 4,00%.
- De grondslag voor de aanslagen OZB 2025 is de, naar prijspeil 1 januari 2024, vastgestelde waarden van het onroerend goed.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel.

De belasting is gebaseerd op de gedachte dat door personen die binnen de gemeentegrenzen verblijven en niet zijn ingeschreven in het BRP, maar wel gebruik maken van de (algemene) gemeentelijke voorzieningen, een bijdrage leveren aan deze algemene voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van die voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan op grond van regelgeving bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Beleid:

- Om bij de toeristenbelasting onderscheid te maken in het tarief tussen het kort verblijf van arbeidsmigranten in verblijven met een niet-recreatieve bestemming (bijvoorbeeld huisvesting volgens de beleidsnotitie 'huisvesting shortstay-arbeidsmigranten gemeente Echt-Susteren' enerzijds en elke andere vorm van kort verblijf anderzijds, is vanaf 2018 de lijst van definities uitgebreid en is onderscheid gemaakt in het van toepassing zijnde tarief per persoon per nacht. Het onderscheid is gebaseerd op de aard van het verblijf dat voor overnachting ter beschikking wordt gesteld. Een en ander houdt in dat verblijf door bijvoorbeeld arbeidsmigranten in verblijven met een recreatieve bestemming (of verblijven die bepaalde perioden van het jaar als zodanig worden gebruikt), belast wordt tegen het reguliere (hogere) tarief.
- Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt vanaf 2024 € 1,75 per persoon per overnachting. Voorgesteld wordt het tarief vanaf 2025 te verhogen naar € 2,00 p.p.p.n.
- Het tarief voor kort verblijf arbeidsmigranten is € 1,00 per persoon per nacht.

Forensenbelasting

Met ingang van 2022 is een forensenbelasting ingevoerd om zodoende de niet-ingezetene die in de gemeente een tweede woning hebben, bij te laten dragen in de algemene voorzieningen die de gemeente biedt. De eigenaar betaalt weliswaar onroerendezaakbelasting over zijn bezit, net als de ingezetene met een eigen huis in de gemeente, maar voor de niet-ingezetene wordt geen vergoeding via de algemene uitkering ontvangen. De forensenbelasting wordt direct geheven bij de niet-ingezetene die de beschikking heeft over een woonruimte. Voorwaarde voor het heffen van een forensenbelasting is dat de eigenaar geen ingezetene is, meer dan 90 dagen beschikt over de tweede woning en dat de woning gemeubileerd is. De niet-ingezetene betaalt een vast bedrag per jaar.

Beleid:

De tarieven voor de forensenbelasting worden jaarlijks aangepast met het stijgingspercentage van de onroerendezaakbelasting. Het percentage is 3,25%.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is volgens de Gemeentewet een algemene belasting. De gemeente kan kiezen voor welk beleidsdoel ze de opbrengst van deze belasting aanwendt. De gemeente heft hondenbelasting voor het houden van een hond. Het bedrag van de aanslag is afhankelijk van het aantal honden.

Beleid:

Het tarief voor de hondenbelasting wordt met ingang van 2023 aangepast met het stijgingspercentage van de onroerendezaakbelasting. Het percentage is 3,25%.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Vanaf 2021 geldt een nieuwe verordening precariobelasting. De gemeenteraad heeft ermee ingestemd dat geen precariobelasting meer wordt geheven voor terrassen, omdat de gemeente het belang erkent dat terrassen de leefbaarheid van kernen vergroten en centra aantrekkelijker worden voor winkelend publiek.

Beleid:

De tarieven voor 2025 worden niet verhoogd en zijn gelijk gebleven aan de tarieven van 2022.

- II. Belastingen om kosten mee te verhalen: de bestemmingsheffingen en rechten. De opbrengst is niet vrij besteedbaar maar is gerelateerd aan een gemeentelijke zorgplicht of aan specifieke dienstverlening. Hiertoe behoren:*

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsbelasting. De rijksoverheid heeft bepaald dat de gemeente de opbrengst van de afvalstoffenheffing gebruikt voor de dekking van de kosten van het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen.

De tarieven van de afvalstoffenheffing:

- Vast recht per aansluiting voor een éénpersoons huishouden.
- Vast recht per aansluiting voor een meerpersoons huishouden.
- Een variabel deel dat wordt geheven per lediging.

Beleid:

- Het nieuwe systeem voor de inzameling van het huishoudelijk afval is op 1 januari 2020 gestart. De raad heeft in de vergadering van 21 februari 2019 gekozen voor een moderne en duurzame afvalinzameling, volgens de startnotitie Van Afval Naar Grondstoffen. Het scheidingsgedrag van de inwoners wordt maximaal gestimuleerd met een goede service en een financiële prikkel.
- De tarieven zijn 100% kostendekkend en als de inwoners het afval goed scheiden betalen zij een lagere afvalstoffenheffing dan voorheen. Vanaf 2023 draagt RWM zorg voor de afvalinzameling binnen de gemeente.

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting. De rijksoverheid heeft bepaald dat de gemeente de opbrengst van de rioolheffing gebruikt voor de dekking van de kosten van:

- de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, ook zuivering van huishoudelijk afvalwater;
- de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, evenals het treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te bereiken.

De tarieven van de rioolheffing:

- Tarief voor eigenaren van een woning die is aangesloten op de gemeentelijke riolering.
- Tarief voor eigenaren van een niet-woning (bijvoorbeeld een kantoor of een winkel) die is aangesloten op de gemeentelijke riolering.

Beleid:

- De raad heeft op 18 januari 2023 het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2022-2026 vastgesteld. Het vertrekpunt voor het nieuwe GRP was het Waterketenplan 2021-2025. Dit plan beschrijft de gezamenlijk visie vanuit het samenwerkingsverband Waterpanel Noord met betrekking tot de toekomst van de waterketen in onze regio. Het Waterketenplan 2021-2025 geeft de ambities voor een water- en klimaatbestendig Noord- en Midden-Limburg. Het GRP 2022-2026 beschrijft de invulling van die prioriteiten op lokaal niveau voor onze gemeente en bestaat uit een visie, een plan en een programma. Volgens het GRP 2022-2026 worden de tarieven voor de rioolheffing jaarlijks met 3,5% verhoogd.
- Streven is 100% kostendekkende tarieven.

Leges

De gemeente heft leges voor door haar verstrekte diensten, genoemd in de bij de legesverordening behorende tarieventabel.

De tarieventabel is onderverdeeld in drie titels:

- Hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening. Onder andere: burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen, verstrekkingen uit de basisregistratie personen.
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning. Onder andere: bouwvergunning, aanlegvergunning en sloopvergunning.
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn. Onder andere: horeca en organiseren evenementen.

Beleid:

- De tarieven voor de leges werden voorheen jaarlijks verhoogd met consumentenprijs-indexcijfer (CPI). Door de economische onrust steeg de CPI voor Nederlandse begrippen naar grote hoogte. Daarom heeft de raad bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2023 besloten om af te wijken van deze lijn. Met ingang van 2023 worden de niet wettelijk vastgestelde legestarieven aangepast met het stijgingspercentage van de onroerende zaakbelasting. Het percentage is 3,25%.
- De Nota kostentoerekening 2024 vermeldt maximale kostendekkendheid als uitgangspunt bij de kostentoerekening. Dit betekent dat de hoogte van de tarieven (en dus de opbrengsten) zo dicht mogelijk bij de begrote kosten liggen, tenzij er aantoonbare redenen of beleidsmatige afwegingen zijn om hiervan af te wijken.
- De hoogte en de kostendekkendheid van de tarieven worden in december door de gemeenteraad vastgesteld.

Kruissubsidiëring:

Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan en ook tussen hoofdstuk 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning.

ning uit hoofdstuk 2. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan.

Grafrechten

De gemeente heft lijkbezorgingsrechten voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen Annahof in Echt en Elsene in Nieuwstadt.

Beleid:

Hoewel de grafrechten van openbare begraafplaatsen niet kostendekkend zijn worden deze niet verder verhoogd. Er is duidelijk een maatschappelijke trend zichtbaar dat het aantal crematies toeneemt en het aantal begravingen afneemt. Dit heeft tot gevolg dat de lasten van de begraafplaatsen over minder begravingen moet worden omgeslagen, waardoor de kosten per begraving sterk stijgen. Hierdoor wordt de keuze voor een begraving of crematie om financiële redenen bijna onmogelijk. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. Daarom zijn de tarieven van begravingen bevroren op het niveau van het jaar 2015.

Lastendruk

De gemeente staat er door een jarenlange conservatieve begrotingspolitiek financieel goed voor. In het hoofdlijnenakkoord 2022-2026 is afgesproken dat dit beleid gecontinueerd wordt waarbij jaarlijks sluitende meerjarenbegrotingen uitgangspunt zijn in combinatie met een aanvaardbare lokale lastendruk voor de huishoudens die onder het provinciaal gemiddelde ligt. Uit het belastingoverzicht 2024 van de provincie Limburg blijkt dat de gemeente er in geslaagd is om vanaf 2020 onder het niveau van dit provinciale gemiddelde te komen. Dit komt met name door de nieuwe systematiek van afvalinzameling. De gemiddelde lastendruk voor meerpersoonshuishoudens is in 2024 € 30 lager dan het provinciale gemiddelde.

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen

Conform artikel 21 lid 2 van de Financiële verordening gemeente Echt-Susteren 2023 dient het beleid inzake het risicomanagement te worden vastgelegd in een "Nota Risicomanagement". Deze Nota Risicomanagement Echt-Susteren 2022 geeft hier invulling aan. Het doel van deze nota is om kaders voor de uitvoering van risicomanagement in de gemeente Echt-Susteren te stellen. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

- Wat verstaan we onder risicomanagement?
- Waarom doen we aan risicomanagement?
- Hoe doen we het risicomanagement?
- Wat moet het risicomanagement opleveren?

Conform artikel 21 lid 2 van de Financiële verordening gemeente Echt-Susteren 2017 dient de gemeente te beschikken over een "Nota Weerstandsvermogen". Deze Nota Weerstandsvermogen Echt-Susteren 2022 geeft hier invulling aan. Het doel van deze nota is om beleidskaders te stellen voor het weerstandsvermogen. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

- Waarom bepalen we het weerstandsvermogen?
- Wat verstaan we onder weerstandsvermogen?
- Hoe bepalen we het weerstandsvermogen?
- Wat moet de bepaling van het weerstandsvermogen opleveren?

Op 3 november 2022 heeft de raad de nota's risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. De nota's worden tenminste één maal per raadsperiode geactualiseerd.

Beleid reserves

De nota reserves en voorzieningen wordt elke twee jaar aan de raad ter vaststelling aangeboden. In de tussenliggende jaren vindt er alleen een cijfermatige bijstelling van de reserves plaats, voor zover dat nodig is. De nota reserves en voorzieningen 2023 is in november 2023 tegelijk met de begroting 2023 door de raad vastgesteld. Een aantal reserves worden vanwege hun specifieke doel apart toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve moet worden beschouwd als een buffer voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen bestaan. De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit en de normatieve ondergrens van het absolute weerstandsvermogen wordt tweemaal per jaar herkend, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en de jaarrekening. De algemene reserve is onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Reserve vermindering kapitaallasten

In de Kadernota 2018, vastgesteld door de raad in de vergadering van 13 juli 2017 is bepaald dat substantiële incidentele meevallers in principe toegevoegd worden aan de reserve vermindering kapitaallasten. Deze kan worden ingezet om structureel ruimte te creëren binnen het meerjarenperspectief van de begroting.

Reserve revolverende investeringen

Deze reserve diende tot 2020 als buffer voor de beleggingsportefeuille ad € 24 miljoen bij APG. In verband met de aflossing van de belegging is de reserve omgevormd naar een reserve revolverende investeringen. Het doel van de reserve is te investeren in investeringen waarmee een rendement behaald kan worden, waaronder duurzaamheid. Doordat het geïnvesteerde bedrag wordt terugverdiend, wordt dit weer toegevoegd aan de reserve om het vervolgens te investeren voor nieuwe projecten. Verder is (conform kaderbrief 2021) besloten om de opbrengst verkoop gemeentelijke eigendommen toe te voegen aan de reserve revolverende investeringen, zodat ook met de verkoopopbrengsten inkomsten kunnen worden gegenereerd.

Eigen financieel beleid

Verder is in de loop der jaren nog financieel beleid ontwikkeld over:

Algemene uitkering

Voor wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in de begroting 2025 uitgegaan van de meicirculaire (2024) en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren.

Bij de bepaling van de accressen voor de jaren na het begrotingsjaar houden de beheerders van het gemeentefonds rekening met een mutatie van de prijsontwikkeling van het BBP (Bruto Binnenlands Product). De gemeente begroot de algemene uitkering voor de jaren 2025-2028 op basis van constante prijzen en houdt aan de lastenkant van de meerjarenraming geen rekening met een inflatiepercentage.

Verordening artikel 212

In artikel 212 van de Gemeentewet is opgenomen dat de raad bij verordening de uitgangspunten voor het financieel beleid vaststelt. Het gaat hierbij om uitgangspunten die binnen de verslaggevingsregels van het BBV ter invulling aan de gemeente zijn gelaten en die kunnen worden afgestemd op de specifieke omstandigheden van de gemeente.

Door de uitgangspunten vast te leggen in de verordening wordt invulling gegeven aan de kaderstellende rol van de raad. Hiermee wordt voor een ieder helderheid verstrekt over keuzes die over het financieel beleid zijn gemaakt en de argumentatie daarbij. Ook is hiermee helder welke spelregels bij de begrotingsuitvoering moeten worden gevolgd en geeft dit waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening is in november 2023 opnieuw door de raad vastgesteld.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting is een bedrag van € 103.500 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Om praktische redenen is het college gemandateerd een beroep te kunnen doen op deze post en daarover de raad pas achteraf te informeren door één van de beide bestuursrapportages of de jaarrekening.

Stelposten

In de begroting zijn een aantal stelposten opgenomen om uitgaven te dekken die vooraf nog niet te ramen zijn.

a. Stelpost cao-ontwikkelingen.

Het vaststellen van een cao-voor gemeentambtenaren, (de laatste cao heeft een looptijd van 1 januari 2024 tot 1 april 2025), heeft tot gevolg dat de brutosalarissen stijgen, maar heeft ook vaak gevolgen voor de diverse werkgeversafdrachten. Daarnaast heeft deze cao ook gevolgen voor de bijdrage aan de verbonden partijen waarop deze cao eveneens van toepassing is, met name het SC MER. Ook andere verbonden partijen met een eigen cao, zoals sinds een aantal jaren de veiligheidsregio's zullen de gemeenten om een hogere bijdragen vragen.

b. Stelpost toekomstige ontwikkelingen algemene uitkering

In de diverse circulaire's inzake de algemene uitkering worden vaak middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld, waarvoor eerst nog beleid ontwikkeld moet worden. Zolang er nog geen directe bestemming aan de middelen kan worden gegeven worden deze "geparkeerd" in deze stelpost.

c. Stelpost verrekeningen algemene uitkering

Deze stelpost is bestemd om afrekeningen met het rijk inzake de algemene uitkering te dekken. Vaak vindt de afrekening pas na een of twee jaar plaats.

d. Stelpost accres / BTW-compensatiefonds

In de begroting is een bedrag opgenomen van € 50.000 als stelpost op verrekening van het btw-compensatiefonds. Als alle gemeenten in Nederland gezamenlijk meer BTW compenseren dan in het fonds aanwezig is, vindt een verrekening plaats op de algemene uitkering.

Deelfondsen 3D's

In 2015 is de uitvoering van het sociaal domein (zorg, jeugdhulp en werk) gedecentraliseerd naar de gemeenten. Hiervoor ontvingen de gemeenten aparte uitkeringen in de vorm van deelfondsen.

Het rijk heeft besloten om de budgetten voor de drie pijlers met ingang van 2019 te ontschotten en deel uit te laten maken van de algemene uitkering. In het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 is afgesproken dat de budgetten op basis van de bedragen uit de begroting 2018 geoormerkt blijven voor het sociaal domein en mogelijke tekorten binnen bepaalde pijlers binnen het programma op te vangen. Overschotten blijven geoormerkt binnen de bestaande (egalisatie-) reserves voor het sociaal domein.

Indexering budgetten

Het is regel dat budgetten niet automatisch geïndexeerd worden. De indexering moet gezocht worden door het maken van slimme keuzes. Het is in sommige gevallen onoverkomelijk dat dit ten koste gaat van de kwaliteit (lager uitvoeringsniveau).

De jaarlijkse inflatie moet worden opgevangen door het interen op de huidige budgetten. Gelet op de hoge inflatie die zich in 2022 en 2023 heeft voorgedaan, zullen de kosten van uit te voeren werken en diensten behoorlijk toenemen. Het is niet zeker dat deze hogere kosten binnen de bestaande begrotingsposten opgevangen kunnen worden, waardoor overschrijdingen onoverkomelijk zijn. Uw raad wordt hierover via de bestuursrapportages of raadsinformatiebrieven geïnformeerd.

Incidentele meevallers

Substantiële incidentele meevallers worden in principe toegevoegd aan de reserve vermindering kapitaallasten. Deze kan worden ingezet om structureel ruimte te creëren binnen het meerjarenperspectief van de begroting.

Naast de incidentele meevallers is bij elke reserve (voor zover mogelijk) een plafond ingesteld. Het surplus dat boven dit plafond uitgaat, wordt toegevoegd aan de reserve vermindering kapitaallasten of aan de reserve revolverende investeringen.

Overheveling niet volledig bestede budgetten

Bij het niet volledig besteden van budgetten uit de 2^e bestuursrapportage vóór 31 december van het boekjaar, mag een bestemmingsreserve worden gevormd, waaruit in een volgend jaar deze specifieke lasten worden gedekt. Voorafgaand aan het opnieuw beschikbaar stellen van het budget wordt voorgesteld om in het daarop volgende boekjaar wel al uitgaven te doen ten laste van het nog door de raad opnieuw beschikbaar te stellen budget.

Uitgaven uit reserves

Wanneer uitgaven uit reserves gedekt worden en deze aan het einde van enig boekjaar niet volledig zijn uitgevoerd, maar in het daarop volgende jaar nog nodig zijn, is het toegestaan in het daarop volgende boekjaar al uitgaven te doen ten laste van het nog door de raad opnieuw beschikbaar te stellen budget.

Vorbereidingskrediet faciliterende en actieve grondexploitaties.

Wanneer de gemeente overweegt om zelf of in samenwerking met een projectontwikkelaar, een (uit-leg)gebied te (laten)ontwikkelen, moeten hiervoor, met name in de initiatief- en voorbereidingsfase, kosten worden gemaakt. Vervolgens kan definitief worden besloten om de gronden al dan niet in exploitatie te nemen of de exploitatie daarvan te faciliteren. Bij een actieve grondexploitatie ontwikkelt de gemeente de gronden zelf en bij een faciliterende grondexploitatie faciliteert de gemeente de randvoorwaarden voor een gewenste ontwikkeling van gronden door een derde partij.

Het algemeen budgetrecht is een raadsbevoegdheid. Normaal gesproken mag het college geen kosten voor grondexploitaties maken, voordat de raad hiervoor geld ter beschikking heeft gesteld. De raad kan het college echter de ruimte bieden om binnen kaders zelfstandig financiële besluiten hierover te nemen. Vanwege de doorlooptijden van raadsvoorstellen is het niet te doen om met name bij de veelvoud aan kleinere projecten, per project een voorbereidingskrediet door de raad te laten vaststellen voordat voorbereidende kosten kunnen worden gemaakt.

Om toch in de voorbereidingsfase al kosten te kunnen maken, deze op juiste wijze te registreren en dekking daarvoor te regelen, wordt het volgende voorgesteld:

Limiet

De raad geeft het college de ruimte om jaarlijks zonder voorafgaande tussenkomst van de raad tot een totaal bedrag van maximaal € 100.000 bestedingen te doen voor de voorbereiding van actieve- en faciliterende grondexploitaties, dit met inachtneming van de volgende voorwaarden die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor voorbereidingskosten dwingend voorschrijft:

- De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening / bijlage IV bij het Omgevingsbesluit; en
- De kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve of faciliterende grondexploitatie dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat of er moet een voorziening worden getroffen.

De in de beginfasen te maken voorbereidingskosten zijn meestal planontwikkelingskosten, maar kunnen ook bestaan uit o.a. beheerskosten, sloopkosten, (strategische) verwervingskosten en rente. Afhankelijk van de indeling in een actieve- of faciliterende grondexploitatie, worden kosten die al worden gemaakt voordat het grondexploitatiecomplex mag worden geopend, volgens het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verantwoord onder '*Immateriële Vaste Activa (ImVA)*' of '*Overlopende activa*'.

Overgang naar exploitatie

Worden deze plannen daadwerkelijk in ontwikkeling genomen, dan worden de onder ImVA of overlopende activa geactiveerde voorbereidingskosten overgeheveld naar het actieve of faciliterende grondexploitatiecomplex.

Afboeking

De op ImVA of overlopende activa verantwoorde kosten waarvan de 5 jaarstermijn in het actuele boekjaar verstrijkt, worden in dat actuele boekjaar afgeboekt ten laste van het jaarresultaat. Als dekking wordt hiervoor de algemene reserve grondbedrijf gebruikt. Indien er een voorziening is gevormd, hoeven de kosten niet te worden afgeboekt, maar kunnen ze later alsnog worden ingebracht in de grondexploitatie als de raad daartoe heeft besloten.

Risicobeheersing

Om te voorkomen dat op enig moment meer voorbereidingskosten worden gemaakt dan de algemene reserve grondbedrijf kan afdekken, wordt met de verantwoording van kosten op het voorbereidingskrediet telkenmale ook een claim opgenomen op de algemene reserve grondbedrijf.

Algemeen voorbereidingskrediet

Om de uitvoering van de projecten volgens het meerjareninvesteringsplan (MIP) te kunnen realiseren is het noodzakelijk om de voorbereiding een jaar eerder te starten dan vermeld in het MIP.

Hiervoor moet jaarlijks een algemeen voorbereidingskrediet van € 250.000 beschikbaar zijn voor alle kredieten die in het MIP zijn opgenomen. In het jaar dat een bepaald project in het MIP is opgenomen, worden gemaakte voorbereidingskosten overgeheveld naar het krediet voor dat project. Op dit voorbereidingskrediet wordt niet afgeschreven. Bovenstaande is al besloten in de 1^e bestuursrapportage 2013. Naast bovenstaande investeringen van het MIP kunnen ook in de loop van het jaar nieuwe investeringen worden voorbereid. Deze staan dan nog niet op het MIP vermeld. Ook voor deze investeringen geldt dat voorbereidingskosten worden gemaakt, voordat de vraag om een krediet beschikbaar te stellen aan de raad wordt voorgelegd. De raad geeft het college de ruimte om jaarlijks zonder voorafgaande tussenkomst van de raad binnen het genoemde voorbereidingskrediet bestedingen te doen voor het maken van voorbereidingskosten voor (nieuwe) investeringen. Als de raad afwijzend besluit over het beschikbaar stellen van een krediet, dan moeten de gemaakte voorbereidingskosten ten laste worden gebracht van de reserve vermindering kapitaallasten. Wordt het krediet wel beschikbaar gesteld, dan worden de voorbereidingskosten overgebracht naar het dit krediet.

Uitgangspunten

Aantal inwoners

Voor de begroting 2025 wordt uitgegaan van een inwonertal van 32.100. Het werkelijk aantal inwoners op 1 januari 2024 is 32.060 inwoners.

Rentepercentage

In de begroting 2025 wordt een rekenpercentage toegepast van 2%. De rente voor langlopende leningen bedraagt per 22 februari 2024 voor een 10 jarige lineaire lening 2,94%, voor 20 jaar lineair 3,01% en voor 30 jaar lineair 3,06%. De rente voor langlopende leningen schommelt vanaf 2023 tussen de 3 en 4%. Als de rente verder gaat stijgen, kan de begroting onder druk komen te staan en zullen de rentelasten toenemen.

In 2019 is besloten tot het aantrekken van financieringsmiddelen voor een totaalbedrag ad € 40 miljoen tegen verschillende looptijden. Voorwaarde was en is dat de rente negatief moet zijn. Ná de onzekere periode in november 2019 is de rente weer stilaan gestegen, totdat eind januari 2020 de rente voor lang geld weer begon te dalen. Op 9 maart 2020 werd de rente voor het eerst negatief en er zijn toen twee lineaire geldleningen van € 10 miljoen elk aangetrokken. Een geldlening met een looptijd van 15 jaar en een rente van -/- 0,11%. De tweede geldlening met een looptijd van 20 jaar en een rente van -/- 0,02%. Per 15 oktober 2020 is de rente weer gedaald en is nog een geldlening afgesloten van € 10 miljoen met een looptijd van 20 jaar tegen een rente van -/- 0,035%. Met de aangetrokken € 30 miljoen kunnen investeringswerken en aflossingen van langlopende schuld gefinancierd worden. De middelen die niet direct nodig zijn worden "geparkeerd" bij de schatkist. Doordat we beschikken over voldoende financieringsmiddelen, waarvan de rente die ruim onder de huidige marktrente ligt, is de rekenrente niet verhoogd en gehandhaafd op 2%.

Uitzetten overtollige middelen

Een gemeente mag geen middelen aantrekken en vervolgens uitzetten om inkomsten te genereren. De gemeente is verplicht om de overtollige liquide middelen te parkeren bij de schatkist. Hierop is één uitzondering. Een gemeente mag de overtollige liquide middelen wel uitlenen aan ander decentrale overheden. Sinds de rente in het 2e halfjaar 2022 aan het stijgen is, is de vraag van collega gemeenten groot om overtollige liquide middelen van een collega gemeentes te kunnen lenen. Het mes snijdt dan aan twee kanten: De uitlenende gemeente ontvangt een hogere rente dan bij de schatkist, de lenende gemeente betaalt een lager rente dan bij de bank. Per 22 februari 2024 was een bedrag van € 11,8 miljoen uitgeleend aan collega gemeenten.

Meerjarige liquiditeitenplanning

Voor de normale exploitatielasten wordt uitgegaan van het principe dat jaarlijkse uitgaven worden voldaan uit de jaarlijkse inkomsten. Voor een goede liquiditeitenplanning zijn twee zaken van belang, namelijk de verwachte investeringen en de renteontwikkeling op korte en op lange termijn.

Voor de investeringen wordt uitgegaan van het meerjareninvesteringsplan. De renteontwikkeling wordt dagelijks bijgehouden en per kwartaal met de portefeuillehouder financiën besproken. Als de renteontwikkeling daarvoor aanleiding geeft wordt in direct overleg met de portefeuillehouder gehandeld, om mogelijke renterisico's te beperken. Naast de investeringen wordt ook in de liquiditeitsplanning meegenomen de eventuele verkoopopbrengsten uit het grondbedrijf. Door deze aspecten regelmatig te monitoren wordt optimaal gebruik gemaakt van de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

Aandachtspunten en aanvullende notities commissie BBV

Met ingang van 2017 zijn er wijzigingen aangebracht in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en zijn een aantal notities van de commissie BBV verschenen met dwingende voorschriften. Daarnaast heeft de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van het jaar 2024 over het jaar 2023 genoodzaakt tot wijzigingen in de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Deze is opnieuw vastgesteld door de raad op 9 november 2023.

De volgende elementen zijn van toepassing bij het opstellen van de begroting.

Activeren van investeringen

Het activeren van investeringen heeft financiële effecten. Enerzijds leidt het activeren tot structurele kapitaallasten, die structureel gedekt moeten worden. Daarnaast kent het activeren op de langere termijn ook een kostenverhogend effect, namelijk de rentecomponent. Dit is een extra kostenpost, die is opgenomen in onze (meerjaren)- begroting en de beheerplannen.

Anderzijds kan het zijn, dat in de startjaren incidentele ruimte binnen de begroting ontstaat door een gefaseerde invoering (alleen nieuwe investeringen worden geactiveerd). Veelal werden investeringen gedekt uit incidentele middelen (reserves). Door te activeren zijn structurele middelen nodig in plaats van de eventueel beschikbare incidentele middelen. Het is natuurlijk ook mogelijk dat beschikbare incidentele middelen gebruikt worden voor de vorming van een bruteringsreserve. De structurele kapitaallasten kunnen dan gedekt worden uit deze bruteringsreserve.

Financiële kengetallen

In de begroting en de jaarstukken is de gemeente verplicht een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe uw financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente. Het is dan ook van belang dat de kengetallen door het college worden voorzien van een adequate toelichting. Vanuit de controlerende en kaderstellende rol is het aan de raad om eventueel bijstellingen te verlangen. Bij de invoering van de kengetallen is een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Voor de toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde en worden ze betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie van de gemeente.

Kengetalen en indicatoren

In 2016 zijn door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) een aantal indicatoren verplicht gesteld. Deze wettelijke indicatoren zijn oorspronkelijk bedoeld om gemeenten en provincies beter met elkaar te kunnen vergelijken. Door de jaren heen zijn er steeds meer indicatoren toegevoegd, zowel op verzoek van de raad als op eigen initiatief van het college en de budgethouders.

Met ingang van de begroting 2025 zijn de kengetallen en indicatoren kritisch onder de loep genomen. Kengetallen en indicatoren moeten een toegevoegde waarde hebben. Tevens is bekeken welke minimumeisen aan kengetallen en indicatoren worden gesteld. De bevindingen hiervan leveren op dat een groot aantal kengetallen en indicatoren kunnen vervallen of op een andere wijze worden gepresenteerd.

Onderstaande verbeteringen zijn doorgevoerd:

- Indicatoren worden maar éénmalig vermeld in de begroting op de plaats waar ze het meeste thuishoren.

- De bron van de indicator wordt vermeld in de begroting. Hierdoor is het voor iedereen duidelijk waar ze moeten zoeken en welke bron gehanteerd is.
- Indicatoren worden niet meer meerjarig opgenomen. Dit is namelijk vanuit het BBV geen verplichting.
- Alle indicatoren worden gepresenteerd in één totaaloverzicht per programma. Dit geeft meer "rust" in de begroting. Nu staan onder elk product indicatoren vermeld.
- Eigen indicatoren toevoegen kan. Deze moeten dan wel aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - een duidelijke bron die goed te vinden is.
 - het geven van stuurinformatie.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld en gekoppeld aan het streefpercentage van de ECB voor de inflatie, zijnde 2%.

Looptijd grondexploitatiecomplex

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is de richttermijn van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar. Deze 10 jaar moet voortschrijdend worden gezien en er kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet zijn voorzien van passende risico-beperkende beheersmaatregelen op basis van de specifieke omstandigheden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- het hebben van daadwerkelijke afzetcontracten voor de periode verder dan 10 jaar;
- het hebben van herleidbare afspraken (intenties van projectontwikkelaars/corporaties) voor de periode verder dan 10 jaar;
- het hebben van harde opbrengsten in eerdere jaren die alle kosten van de exploitatie over de gehele looptijd op voorhand dekken;
- voor de berekening van het eindsaldo (en het bepalen van de mogelijke verliesvoorziening) niet rekenen met een indexering op de opbrengsten die verder liggen dan 10 jaar;
- andere maatregelen die de omvang van het geïnvesteerd vermogen beperken en daarmee de risico's verkleinen op onvoldoende dekking vanuit (nog te realiseren) grondexploitatiebaten.

Notitie Materiële vaste activa

De commissie BBV heeft in januari 2020 de geactualiseerde notitie Materieel vaste activa gepubliceerd over investeren, activeren, waarden, afschrijven en onderhoud kapitaalgoederen.

In de notitie zijn in relatie tot materieel vaste activa relevante onderwerpen aan bod gekomen, zoals:

- omvangscriterium bij vaste activa
- afschrijvingsbeleid vaste activa
- stelsel- en schattingswijzigingen
- instellen van onderhoudsvoorzieningen.

Autorisatie van (restant)budgetten investeringen

Investeringsbudgetten worden door de raad vastgesteld, hetzij via de vastgestelde begroting, hetzij via een afzonderlijk besluit van de raad. Op basis van de Gemeentewet heeft het college van burgemeester en wethouders een actieve informatieplicht aan de raad.

Bij routine-investeringen wordt regelmatig de behoefte gevoeld de investeringsbudgetten gedeeltelijk over te hevelen naar het volgende boekjaar. Dit om te voorkomen dat er (tijdelijk) geen budget is, maar toch uitgaven gedaan moeten kunnen worden. Wanneer een besparing ontstaat op de toegekende budgetten, is het aan de raad om te besluiten wat er met de restantbudgetten gebeurt. Met de raad moeten nog afspraken gemaakt worden, zoals:

- op welk moment gerapporteerd moet worden over de restantbudgetten en het voorstel om een budget af te sluiten dan wel open te houden voor toekomstige uitgaven;
- het minimum bedrag wat overgeheveld kan worden (per gemeente te bepalen).

Deze afspraken (rapporteringscriteria) kunnen worden vastgesteld in de financiële verordening op grond van artikel 212 Gemeentewet.

Beheersing budget: termijn van open houden van een budget

In de praktijk blijkt hoe moeilijk het is om investeringsbudgetten te beheersen, omdat de doorlooptijd van investeringen lang is. Het kan voorkomen dat investeringsbudgetten overschreden worden, termijnen van uitvoering niet gehaald worden en dat jaargrenzen onbedoeld worden gepasseerd. Door de planning van het verloop van investeringen - waarin inzichtelijk is voor welk bedrag het budget uitgeput gaat worden - kan inzicht worden verkregen in een eventuele vertraging bij de uitvoering van het project.

Om te voorkomen dat investeringsbudgetten keer op keer door een begrotingswijziging worden opgevoerd, kunnen hierover afspraken met de raad worden gemaakt. Afgesproken kan worden dat budgetten die langer dan 3 jaar uitlopen, vrij vallen. Als het investeringsbudget toch nog langer nodig is, moet het college dit aan de raad voorleggen door een budgetvoorstel.

Notitie Overhead 2023

De Notitie overhead 2023 is een actualisatie van de Notitie overhead uit 2016 en gaat in op de inhoud en reikwijdte van het begrip 'overhead' zoals voorgeschreven in artikel 1 van het Besluit begroting en verantwoording ('BBV'). Daarnaast wordt in deze notitie duiding gegeven aan de onderwerpen die in directe relatie met de overhead staan.

Aanvankelijk werd vanaf 2016 gebruik gemaakt van de definitie zoals deze werd toegepast binnen Venster voor bedrijfsvoering ('VvB'). Met de actualisatie van de notitie wordt die verbinding losgelaten, maar niet verbroken. De definitie van overhead is binnen VvB een dynamisch begrip en past, als zodanig, bij de doelstellingen van dit platform. Het is een nuttig instrument voor het uitwisselen van best practices en het vergelijken van organisaties. De commissie BBV is echter van mening dat de aanhaking bij VvB geen duurzame definitie oplevert, terwijl deze wel noodzakelijk is voor de rechtszekerheid. Met name ten aanzien van de lokale heffingen is er behoefte aan een eenduidige, duurzame basis. Vanwege deze opvatting komt in deze notitie de definitie van overhead meer uitgebreid aan de orde. Door deze definitie te gebruiken kan een meer eenduidig inzicht worden gegeven in de lasten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden.

Deze geactualiseerde notitie geeft een overzicht van de regelgeving inzake de overhead en geeft op een aantal punten een nadere toelichting. Deze geactualiseerde notitie is van toepassing vanaf de begroting 2025.

Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2023

Deze Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2023 is een actualisatie van de Notitie grondbeleid uit 2019.

Vanwege de invoering van de Omgevingswet is een actualisatie noodzakelijk. Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht. Voor de tussenliggende periode is de notitie uit 2019 leidend aangevuld met het addendum uit december 2022 inzake warme gronden.

In bijlage 12 van de notitie is een overzicht opgenomen van consequenties van de sinds 2016 doorgevoerde wetswijzigingen.

Naast aanpassingen in terminologie vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving heeft de invoering van de Omgevingswet met name gevolgen voor de verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid.

Deze notitie gaat met name in op gemeentelijke grondexploitaties en faciliterend grondbeleid. In deze nieuwe notitie is rekening gehouden met de strekking van alle gegeven antwoorden uit de vraag- en antwoordrubriek. De commissie BBV verwerkt alle aandachtspunten voortkomend uit de vraag- en antwoordrubriek in haar notities. Ook voor deze Notitie grondbeleid zijn, aanvullend op de wijzigingen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet, enkele verduidelijkingen doorgevoerd die vanuit de vraag- en antwoordrubriek naar voren zijn gekomen.

Notitie rente 2023

In de Notitie rente 2023 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Vanaf 2016 was in verband met de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor grondexploitaties de rentetoerekening gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. In de praktijk hanteert de Belastingdienst een andere toerekening van rente aan de grondexploitaties. Hiermee is de noodzaak voor een afwijkend rentepercentage voor grondexploitaties vervallen en ligt het voor de hand de renteomslag ook te gebruiken voor de rente aan de grondexploitaties. In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening wel een ander rentepercentage worden gehanteerd. Bij kostenverhaal op basis van een overeenkomst kunnen uiteraard ook afspraken worden gemaakt over het verrekenen van rente. De hoogte van het rentepercentage is dan onderdeel van de afspraken in de overeenkomst en kan afwijken van de omslagrente.

De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025. Eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan. Met het verschijnen van deze notitie wordt de eerdere versie (gepubliceerd in 2017) buiten werking gesteld.

3. Ontwikkelingen

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen die in 2025 en volgende jaren op ons afkomen. Het is uitdrukkelijk de bedoeling een realistisch beeld neer te zetten over de financiën van onze gemeente. Deze kadernota kan dienen als discussiestuk om na te gaan welke maatregelen genomen kunnen worden, om het gezonde en voorzichtige financiële beleid van de gemeente voort te zetten. Opgemerkt wordt dat de beschreven ontwikkelingen een momentopname zijn.

De inhoud van deze kadernota moet dan ook gezien worden als dynamisch. Zodra er ontwikkelingen zijn, wordt de informatie bijgesteld en wordt de raad geïnformeerd door een raadsinformatiebrief of wordt de laatste stand van zaken verwerkt in de 1^e begrotingswijziging 2025.

In de financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet is opgenomen dat posten, kleiner dan € 50.000, niet toegelicht hoeven te worden. Omdat er maar 2 posten in deze kadernota staan die kleiner zijn dan € 50.000 is er voor gekozen om alle posten toe te lichten. Subsidies worden te allen tijde toegelicht ook al is het bedrag lager dan € 50.000.

Programma's 1 Bevolking en bestuur

Geen mutaties

Programma 2 openbare orde en veiligheid

Geen mutaties

Programma 3 Beheer openbare ruimte

- **3.3.1 Voorziening wegen (beheer en onderhoud)**

In de door de raad vastgestelde nieuwe Wegbeheernota 2022-2026 is gebleken dat de onderhoudskosten vanaf 2027 zijn berekend op € 1.515.000 structureel. Door uitbreiding van het te beheeren areaal, prijsstijgingen van materiaal en uitvoeringskosten wordt voorgesteld de storting in de voorziening wegen vanaf 2027 te verhogen met structureel € 175.000 (een en ander conform de goedgekeurde weg- en beheernota in de raadsvergadering 18 januari 2023).

- **3.3.2 Ondergrondse Afval Inzameling (OGI's)**

Enkel tekstuele toelichting

Momenteel wordt gewerkt aan een meerjaren inrichtingsplan voor de ondergrondse afval inzameling (OGI's). De grootschalige vervanging van de huidige OGI's waarvan de eerste tranche in 2011 is uitgerold, is aanstaande. Bijkomende noodzaak is dat voor de vernieuwing van de inzetbakken het overgrote deel van de ondergrondse betonfundering en klapvloer (eigendom gemeente) niet geschikt is voor de nieuwe inzetbakken. Omdat hier investeringsruimte voor vrijgemaakt dient te worden is het noodzakelijk een goede projectering voor OGI's te realiseren. Gedurende 2024 zal een kwalitatieve en kwantitatieve analyse gemaakt worden voor de vervanging en inrichting van de OGI's en bijbehorende fracties die ingezameld worden. Ook de systematiek van inzameling restafval voor hoogbouw zal gaan veranderen. Hierin wordt ook de koppeling met het uitvoeringsplan (UVP) herinrichting milieuparken (MP) meegenomen. Welke afvalstromen worden centraal ingenomen bij het MP en welke afvalstromen dienen in satelietparken ondergebracht te worden. Mede het feit dat er momenteel geen acute inzamelproblematiek ervaren wordt is het zaak in 2024 pas op de plaats te maken. Streven is voor de begrotingscyclus 2025 een integraal meerjarenplan, afgestemd met ketenpartners klaar te hebben om zodoende een goed toekomstbestendig beleid hierin te kunnen voeren met bijbehorend investeringsoverzicht.

- **3.3.3 Gebiedsvisie Pey**

Enkel tekstuele toelichting

In de Raadsvergadering van 4 juli 2023 is gevraagd om te onderzoeken of het plantechisch mogelijk is om de herinrichting van de wegen in de gebiedsvisie Pey betiteld gebied 'Pey-dorp' zoveel mogelijk naar voren te halen. De werkzaamheden waren gefaseerd gepland tot 2030. De voordelen van de voorgestelde schaalvergroting zijn:

1. Minder aanbestedingen, zowel van adviesdiensten als uitvoering (aannemers), dus tijdwinst.

2. Door het ontwerp bij één partij neer te leggen is de kans op eventuele fouten geringer, bovengronds en met name van de ondergrondse infrastructuur.
3. Om de tijdsduur van de werkzaamheden (lees: eventuele overlast) te minimaliseren is het in één gang aanpakken van een groter plangebied wenselijk. Het is tevens duidelijker en overzichtelijker voor de bewoners van het gebied.
4. Grootschalig aanbesteden is normaliter financieel gunstiger.

De gevolgen van het plantetechnisch naar voren halen zijn van interne personele / organisatorische aard. De kosten (huidig prijspeil) voor de totale herinrichting van Pey-dorp zijn op € 12.000.000 geraamd. Na de uitvoering van de Herinrichting Wolfsberg (ook Gebiedsvisie Pey) is van de huidige beschikbare MIP-gelden nog € 1.000.000 beschikbaar. Dat betekent dat nog € 11.000.000 nodig is. Het voorstel is om de uitvoeringstijdsduur in te korten naar ca. twee jaar uitvoeringstermijn 2025 en 2026 en de MIP kredieten Gebiedsvisie Pey 2025 t/m 2027 hierop aan te passen. MIP 2025 verhogen naar € 6.000.000, MIP 2026 verhogen naar € 5.000.000 en MIP 2027 laten vervallen. Het probleem van personele en organisatorische aard te ondervangen door het in tijd verschuiven van andere investeringen binnen het MIP. De voorstellen worden in het nieuwe MIP 2025-2028 verwerkt en aan de raad voorgelegd ter goedkeuring.

Programma 4 Onderwijs

- **3.4.1 Leerlingenvervoer bewegingsonderwijs**

De gemeente verzorgt het vervoer van leerlingen van school naar de sporthal voor de scholen die zelf geen sportfaciliteiten hebben. Aan het einde van het schooljaar 2023-2024 loopt het contract met de huidige vervoerder af. Om deze reden is er een nieuwe aanbesteding uitgezet begin 2024. De opdracht is gegund aan de inschrijver met de laagste prijs. Op basis hiervan zijn de verwachte jaarlijkse kosten € 105.000. Op dit moment is er jaarlijks € 80.000 beschikbaar voor het leerlingenvervoer bewegingsonderwijs. Het nieuwe tarief dient pas betaald te worden vanaf de start van het nieuwe schooljaar in augustus 2024, hierdoor blijven de kosten voor het jaar 2024 (berekend op € 73.700) nog binnen het geraamde budget. Voorgesteld wordt om vanaf 2025 structureel € 25.000 bij te ramen.

Programma 5 Cultuur en Sport

- **3.5.1 Subsidieplafonds vrijwilligersorganisaties**

In verband met de verhoging van 10% van de subsidiebedragen in 2023 voor vrijwilligersorganisaties zijn 2 subsidieplafonds overschreden. Het subsidieplafond voor de vrijwilligersorganisaties maatschappelijk domein is vastgesteld op € 80.795 terwijl € 85.958 nodig was om de verhoogde subsidiebedragen te verlenen. Voorgesteld wordt het subsidieplafond voor 2024 en volgende jaren te verhogen naar € 87.000. De overschrijding wordt binnen de huidige budgetten opgevangen. Het subsidieplafond 2024 voor de parochiebesturen is vastgesteld op € 29.315 terwijl een bedrag van € 29.468 nodig was om de verhoogde subsidies 2024 te verlenen. Voorgesteld wordt het subsidieplafond voor 2024 en volgende jaren te verhogen naar € 30.815. Voor 2024 wordt de overschrijding binnen het huidige budget opgevangen. Voorgesteld wordt om voor 2025 en volgende jaren het budget voor de subsidiëring van de parochies met € 1.500 te verhogen.

- **3.5.2 Subsidie Stichting Bombarie Basilika**

In 2023 vond op 't Salvatorplein in Susteren de première van de Boetezitting Bombarie Basilika plaats. Dit evenement trok maar liefst 1.200 bezoekers en kreeg veel lovende reacties. Ook Bombarie Basilika 2024 is succesvol verlopen. Het evenement kan, in navolging van het Platsspektakel, op grond van de 'Subsidieregeling evenementen Echt-Susteren 2015' worden aangemerkt als een groot evenement. Voorgesteld wordt de benodigde middelen voor jaarlijkse ondersteuning van Bombarie Basilika met een bedrag van € 5.000 vanaf 2025 beschikbaar te stellen.

- **3.5.3 Subsidiëring Stichting d'n Hook en Stichting Kreativiteiten**

Stichting Sociaal Cultureel Centrum d'n Hook en Stichting Kreativiteiten ontvangen jaarlijks een begrotingssubsidie voor de organisatie van sociaal-culturele activiteiten. Subsidiëring vindt plaats op basis van onderstaande grondslag:

- een bijdrage in de huisvestingskosten van € 5.500
- een bijdrage per cursist van € 49,50

In het verleden bleek het geraamde begrotingssubsidie lager dan het berekende subsidiebedrag, waardoor de stichtingen minder subsidie ontvingen dan berekend conform de grondslag. Door kostenstijgingen en/of toename van het aantal cursisten vragen beide stichtingen om aanpassing van het begrotingssubsidie overeenkomstig de subsidiegrondslag. Voorgesteld wordt het begrotingssubsidie van Stichting d'n Hook (€ 13.343) en Stichting Kreativiteiten (€ 8.025) met ingang van 2025 op te hogen naar respectievelijk € 15.500 en € 9.000. De totale verhoging bedraagt € 3.132.

- **3.5.4 Aanpassing subsidie muziekverenigingen en schutterijen**

Tijdens gesprekken met de lokale muziekverenigingen is aandacht gevraagd voor de problemen welke verenigingen steeds meer ondervinden door stijgende exploitatielasten, hogere organisatiekosten, ledenverlies, teruglopende sponsoring en het groeiende tekort aan vrijwilligers. Verenigingen hebben grote moeite om het hoofd boven water te houden en worden geconfronteerd met de (maatschappelijke) uitdagingen die hen te wachten staan. Om die reden is door de verenigingsondersteuner een enquête gehouden onder de muziekverenigingen om de geschetste problemen in kaart te brengen. De resultaten van dit onderzoek hebben het door de verenigingen geschetste beeld nogmaals bevestigd. Om de verenigingen hierin tegemoet te kunnen komen, wordt voorgesteld de 'Subsidieregeling zangverenigingen, harmonieën, fanfares en schutterijen Echt-Susteren 2015' voor wat betreft de bijdrage huur/eigendom accommodatie aan te passen. Dit betekent ingaande 2025 een verhoging van het subsidieplafond met een bedrag van € 30.000. Deze verhoging wordt gedekt uit een verlaging van het budget 'muziekscholen'.

Programma 6 Sociaal domein

- **3.6.1 Regionale Samenwerking MLO**

De kosten voor de regionale samenwerking op het niveau van Midden-Limburg Oost (MLO) zijn als gevolg van (met name) loonontwikkelingen de afgelopen jaren gestegen. Tot en met 2024 is, mede als gevolg van een aantal meevallers, voldoende dekking binnen de huidige begroting, maar vanaf 2025 wordt voorgesteld het budget in totaal met € 45.000 structureel te verhogen als compensatie van de loonstijgingen en daarmee gepaard gaande hogere salariskosten in 2023 en 2024.

- **3.6.2 Subsidie Centrum voor Jeugd en Gezin 2025**

Het Centrum voor Jeugd en Gezin Midden- Limburg (CJG) wordt door zeven gemeenten uit Midden-Limburg gesubsidieerd om een aantal belangrijke jeugdtaken uit te voeren. Een van de taken is het onder mandaat van de gemeente toegang verlenen naar gespecialiseerde jeugdhulp. De gemeente is wettelijk verplicht om deze toegang te regelen. Daarnaast verleent het CJG ambulante hulp, inzet bij het AZC en verricht diverse activiteiten die gericht zijn op preventie.

Als gevolg van een cao stijging (nieuw afgesloten cao Sociaal Werk, totaal 15% salarisverhogingen) is in de subsidieaanvraag voor 2024 rekening gehouden met een indexatie van 12,95%. Als bij het bepalen van de kosten voor 2025 wordt uitgegaan van een normalisatie van de loonstijgingen, dan wordt uitgegaan van een indexering ter hoogte van 3,75%. Om die reden is het voorstel om het subsidieplafond voor het jaar 2025 te verhogen naar € 1.510.000 en structureel € 60.000 bij te ramen.

- **3.6.3 Participatie - Individuele Plaatsing en Steun**

IPS (Individuele Plaatsing en Steun) is dé methode om mensen met een (ernstige) psychische aandoening te helpen bij het verkrijgen en behouden van betaald werk. De methode bestaat uit een combinatie van zorg, re-integratie en job coaching activiteiten. De zoektocht naar een betaalde baan start snel en er wordt langdurig ondersteuning geboden vanuit de GGZ-instelling aan zowel de cliënt als de werkgever en collega's op de werkplek. Er is sprake van een geïntegreerde aanpak tussen begeleiding of behandeling vanuit de GGZ-instelling en re-integratie. Ondanks dat het krijgen van betaald werk de mentale gezondheid van mensen bevordert, wordt behandeling die gericht is op bevorderen van arbeidsparticipatie in Nederland niet vergoed uit de zorgverzekeringswet. Voor mensen met een gemeentelijke uitkering is de financiering van IPS-trajecten helaas nog niet structureel geregeld. De trajecten die in 2023 en 2024 zijn gestart, zijn ingezet vanuit een subsidie die vervalt per 1 januari 2025. De landelijke resultaten met betrekking tot de inzet van IPS-trajecten zijn dus zeer positief. De eerste ervaringen in Midden-Limburg zijn ook erg goed en er wordt een grote meerwaarde ervaren vanuit de uitvoering bij het inzetten van deze bewezen effectieve trajecten. Het is dus van belang om de inzet structureel te borgen in de dienstverlening van de gemeente en op te nemen als standaard instrument. De financiering is verschillend voor de inzet van CMD (Common Mental Disorder) IPS-trajecten en EPA (Ernstige Psychische Aandoeningen) IPS-trajecten. Voor een CMD IPS-traject is een investering van € 8.000 benodigd en voor een EPA IPS-traject is een investering van € 11.325 benodigd. Op basis van de huidige verwachtingen is de inschatting dat 75% van de trajecten EPA IPS-trajecten zijn en 25% van de trajecten CMD IPS-trajecten zijn. Voor Echt-Susteren is de verwachting dat gemiddeld 12 trajecten per jaar worden ingezet (9 EPA-trajecten en 3 CMD trajecten) ad. € 125.925. Voorgesteld wordt om het participatiebudget met dit bedrag structureel te verhogen.

- **3.6.4 Investerings gemeenschapshuizen Susteren en Nieuwstadt**

In het MIP 2023-2027 zijn kredieten opgenomen voor gemeenschapshuizen. Inmiddels worden plannen opgesteld of zijn in uitvoering voor het tijdelijk gemeenschapshuis in Susteren, de vervanging van de semi-permanente lokalen van Buurthuis St. Joris inclusief de koppeling met OBS De Driepas en voor een MFC in Echt voor de gezamenlijk huisvesting van Jeugdhuis Pius X / De Banderthof / Menswel. Het al beschikbaar gestelde krediet betreft € 2.500.000 voor 2023 (deels doorgeschoven naar 2024), € 460.000 voor 2024 en € 2.250.000 voor 2025. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een permanent MFC in Susteren en een toekomstbestendig gemeenschapshuis voor Nieuwstadt.

MFC Susteren

De gemeente heeft in Susteren de Harmoniezaal gekocht om op deze locatie een nieuw multifunctioneel centrum (MFC) te realiseren. De Stichting MFC Susteren is, in afwachting van de exploitatie van het nieuwe MFC, gestart met het beheer en de exploitatie van De Harmoniezaal als tijdelijk gemeenschapshuis. In 2024 worden de plannen voor een permanente accommodatie verder ontwikkeld. Tot minimaal de zomer van 2025 wordt de Harmoniezaal gebruikt als gemeenschapshuis, mede in verband met de huisvesting en het programma van de KinderKookschool. In het huidige MIP is rekening gehouden met een tijdelijk gemeenschapshuis voor Susteren, nog niet met de bouw van een nieuw MFC in Susteren. Voorgesteld wordt om de kredieten voor 2025 en 2026 op te hogen, per jaar met € 1 miljoen, om in Susteren een permanent MFC te realiseren.

Gemeenschapshuis Nieuwstadt

In 2024 wordt op verzoek van de gemeenteraad een onderzoek verricht naar de toekomstbestendigheid van het gemeenschapshuis in Nieuwstadt. Uitgangspunt voor het onderzoek is een 'huis voor en door de gemeenschap'. Het huidige gemeenschapshuis en het perceel zijn eigendom van

de parochie, het recht van opstal van de Stichting Gemeenschapshuis Nieuwstadt loopt tot 2038. Afhankelijk van de eigendomssituatie zijn vier scenario's denkbaar:

- aanpassen van de huidige accommodatie;
- vernieuwbouw van de huidige accommodatie (strippen en opnieuw opbouwen, eventueel met nieuwe indeling);
- nieuwbouw op de huidige locatie;
- nieuwbouw op een andere locatie.

De resultaten van het onderzoek worden in het derde kwartaal van 2024 verwacht.

Programma 7 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Geen mutaties

Programma 8 Omgevingsrecht

Geen mutaties

Programma 9 Economische zaken en grondexploitaties

Geen mutaties

Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen

• 3.10.1 Bijdrage Veiligheidsregio Limburg – Noord

De begroting 2025 van de Veiligheidsregio Limburg-Noord is een uitwerking van de kaderbrief 2025. Er zijn geen verdere financiële verzoeken aan de deelnemende gemeenten opgenomen. Wel heeft, conform afspraak, een aanpassing plaatsgevonden van de loon- en prijsindex. In het verleden is er voor gekozen om de kosten van Brandweer en crisisbeheersing te verdelen over de deelnemende gemeenten op basis van de maatstaven openbare orde en veiligheid (OOV). Deze maatstaven zijn in de septembercirculaire 2023 fors gewijzigd, waardoor de totale kosten in een andere verhouding over de gemeenten worden verdeeld.

Indexatie 2025

Voor 2025 is in de kaderbrief 2025 gerekend met loon- en prijsindex van september 2023. Inmiddels zijn er recentere indexcijfers bekend. Deze zijn verwerkt in de voorliggende begroting. Voor de loonindex betekent dit ten opzichte van de kaderbrief een verlaging van 1,4%, zijnde € 0,6 miljoen. Voor de prijsindex is er sprake van een verhoging met 0,6%, wat neerkomt op € 0,2 miljoen. Per saldo dus een lagere bijdrage 2025 van € 0,4 miljoen voor de deelnemende gemeenten ten opzichte van de kaderbrief 2025.

Verdeling gemeentelijke bijdrage

De verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdrage voor Brandweezorg en Crisisbeheersing is gebaseerd op de OOV-sleutel van het gemeentefonds. Er heeft een aanpassing plaatsgevonden in de samenstelling van de OOV-sleutel, dat wil zeggen dat de maatstaven die hierin zijn meegenomen zijn gewijzigd. Dit heeft gevolgen voor de verdeling van de kosten van de genoemde programma's over de 15 deelnemende gemeenten.

Bovenstaande leidt tot aanpassingen in de gemeentelijke meerjarenbegroting. In totaliteit wordt de bijdrage aan de VRLN in 2025 verhoogd met € 61.104 – in 2026 met € 115.235 – in 2027 met € 167.735 en in 2028 met € 203.765. De hogere bijdrage wordt gedekt door te beschikken over de in de gemeentelijke begroting opgenomen stelposten toekomstige verplichtingen algemene uitkering en toekomstige verplichtingen cao-uitgaven.

- **3.10.2 Stelpost toekomstige verplichtingen**

In de diverse circulaire's inzake de algemene uitkering worden vaak middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld, waarvoor eerst nog beleid ontwikkeld moet worden. Zolang er nog geen directe bestemming aan de middelen kan worden gegeven worden deze "geparkeerd" in de stelpost toekomstige verplichtingen. De bestaande stelpost in de begroting 2024-2027 is volledig ingezet voor de 1e bestuursrapportage 2024. Om toch weer een buffer te creëren voor de financiële gevolgen van toekomstige ontwikkelingen wordt voorgesteld een voor deze stelpost een bedrag op te nemen van € 500.000 voor het jaar 2025 - voor 2026 € 200.000 - voor 2027 € 400.000 en voor 2028 € 200.000.

- **3.10.3 Stelpost cao-ontwikkelingen**

De financiële impact van de cao 2024 (looptijd 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025) is zodanig groot dat de hiervoor in de begroting 2024-2027 opgenomen stelpost volledig is ingezet. Om toch weer een buffer te creëren voor de financiële gevolgen van de cao 2025 en volgende jaren dient de stelpost opnieuw gevuld te worden. De verwachting voor de komende jaren is weliswaar dat de cao minder zal stijgen dan de afgelopen jaren, maar 1% cao stijging heeft financieel al een behoorlijke impact, omdat dit niet alleen gevolgen heeft voor de gemeente maar ook voor de verbonden partijen. Voorgesteld wordt een stelpost voor cao-ontwikkelingen vanaf 2025 op te nemen ad € 700.000.

- **3.10.4 Onroerende zaakbelastingen**

In de begroting 2025-2028 is de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen al doorgerekend. Alleen voor het jaar 2028 kan nog een bedrag van € 85.000 opbrengst worden bijgeraamd.

- **3.10.5 Toeristenbelasting**

Voorgesteld wordt om de toeristenbelasting met ingang van 2025 te verhogen met € 0,25 naar € 2,00 per persoon per nacht. Op deze wijze is de toeristenbelasting in de MER-gemeenten op gelijke hoogte. In totaliteit betreft het een stijging van structureel € 60.000.

- **3.10.6 Reserve afschrijvingslasten investeringen**

Een optie om structureel ruimte te creëren in de meerjarenbegroting is om afschrijvingslasten te dekken uit de reserve. Investerings met een restant looptijd tot en met 2030 worden hiervoor in kaart gebracht. Hiertoe dient de reserve afschrijvingslasten investeringen opgehoogd te worden. Het doel is om op deze wijze ongeveer € 400.000 ruimte te creëren voor de jaren 2025 tot en met 2030. Dit betekent dat de reserve ongeveer € 2,4 miljoen groot moet zijn. Nagegaan wordt welke investeringen hiervoor in aanmerking komen.

- **3.10.7 Taakstelling begroting**

Doordat het rijk voorlopig niet met voldoende extra middelen over de brug komt om een sluitende meerjarenbegroting te presenteren, moeten in de begroting vanaf het jaar 2026 een taakstelling ter hoogte van € 2.000.000 worden opgenomen. Om de taakstelling te realiseren kunnen incidentele meevallers worden ingezet, maar wordt de raad ook voorgesteld om bij enkele verbonden partijen als zienswijze mee te geven dat er besparingen moeten worden doorgevoerd, zodat de gemeentelijke bijdrage verlaagd kan worden. Denk hierbij aan het SC MER en de Veiligheidsregio Limburg-Noord.

Over de realisatie van de taakstelling in onze begroting wordt gerapporteerd in de 1e en 2e bestuursrapportage van het betreffende jaar. Indien er toch de komende jaren extra middelen van het rijk komen, dan worden deze bij voorkeur in mindering gebracht op de opgelegde taakstelling.

- **3.10.8 Beleid reserves**

Enkel tekstueel toegelicht

In de nota reserves en voorzieningen 2023 is bepaald dat van een groot aantal posten in de begroting, niet gebruikte incidentele middelen reeds voor resultaatbepaling, worden toegevoegd aan reserves. Wordt het plafond bereikt van deze reserves dan wordt het surplus afgeroomd en wordt het surplus toegevoegd aan de reserve vermindering kapitaallasten.

De raad wordt voorgesteld om deze toevoeging aan reserves vóór resultaatbepaling achterwege te laten en incidenteel vrijvallende middelen bij de jaarrekening deel te laten uitmaken van het jaarre-

keningresultaat. De verwachting is dat hierdoor de komende jaren een groot batig rekeningresultaat ontstaat, dat niet, zoals nu het geval is, alleen wordt veroorzaakt door een meevallende december-circulaire. Dit batig rekeningresultaat kan vervolgens worden ingezet om de opgelegde taakstellingen in te vullen.

Overhead

- **3.11.1 Dekking functie coördinator doorontwikkeling lokale sociale basis**

In 2023 is de gemeente gestart met het project doorontwikkeling Sociaal Domein onder leiding van een interne kwartiermaker. Deze kwartiermaker is thans bezig met de implementatie van onder andere de pilotaanpak Sociaal Wijkteam Echt van waaruit straks ook de verdere doorverbindingen worden gemaakt naar de overige wijkteams / kernen. De werkzaamheden van de kwartiermaker vereisen - mede gelet op een duurzame, laagdrempelige en maatschappelijk goed verbonden toegang - een structurele inzet. Voor de jaren 2023 en 2024 is in eerste instantie gekozen voor een tijdelijke dekking van de kwartiermakerskosten vanuit de beschikbare regionale middelen voor de versterking van de doorontwikkeling lokale sociale basis. Voorstel is om de dekking van de kwartiermaker vanaf 2025 formatief structureel vorm te geven vanuit de functie coördinator doorontwikkeling lokale sociale basis. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 109.000 structureel. Dit in het verlengde van de gewijzigde inzichten met betrekking tot de aansturing van de gemeentelijke huiskamers en de ervaren complexiteit van de beoogde doorontwikkeling.

4. Financiële vertaling ontwikkelingen

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma 1				
Programma 2				
Programma 3				
3.3.1 Storting voorziening wegen			175.000	175.000
Programma 4				
3.4.1 Leerlingenvervoer bewegingsonderwijs	25.000	25.000	25.000	25.000
Programma 5				
3.5.1 Verhogen subsidiepafond vrijwilligers-organisaties parochiebesturen	1.500	1.500	1.500	1.500
3.5.2 Subsidie Stichting Bombarie Basilika	5.000	5.000	5.000	5.000
3.5.3 Subsidie Stg. D'n Hook en Stg. Kreakti-viteiten	3.132	3.132	3.132	3.132
3.5.4 Subsidie muziekverenigingen en schut-terijen	30.000	30.000	30.000	30.000
3.5.4 Subsidie muziekonderwijs	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Programma 6				
3.6.1 Regionale Samenwerking MLO	13.500	13.500	13.500	13.500
3.6.1 Regionale Samenwerking MLO	31.500	31.500	31.500	31.500
3.6.2 Subsidie Centrum voor Jeugd en Gezin 2025	60.000	60.000	60.000	60.000
3.6.3 Participatie - Individuele Plaatsing en Steun	125.925	125.925	125.925	125.925
3.6.4 Rente aanvullend krediet gemeen-schapshuizen		20.000	39.500	38.500
3.6.4 Afschrijving aanvullend krediet ge-meenschapshuizen		25.000	50.000	50.000
Programma 7				
Programma 8				
Programma 9				
Programma 10				
3.10.1 Bijdrage veiligheidsregio personeel-kosten	-90.572	-90.572	-90.572	-90.572
3.10.1 Bijdrage veiligheidsregio crisisbeheer	208.083	209.264	211.199	212.063

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
3.10.1 Bijdrage veiligheidsregio brandweer-zorg	-216.765	-180.836	-150.605	-128.186
3.10.1 Bijdrage veiligheidsregio publieke ge-zondheid	160.358	177.379	197.713	210.460
3.10.2 stelpost toekomstige verplichtingen	500.000	200.000	400.000	200.000
3.10.3 stelpost cao-ontwikkelingen	700.000	700.000	700.000	700.000
3.10.4 Bijramen OZB				-85.000
3.10.5 Verhoging toeristenbelasting	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
3.10.6 Afschrijvingslasten investeringen	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
3.10.6 Storting reserve vermindering kapi-taallasten	-2.400.000			
3.10.6 Onttrekkingen reserve afschrijvings-lasten investeringen	2.400.000			
3.10.7 Taakstelling begroting		-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000
Overhead				
3.11.1 Salaris coördinator doorontwikkeling lokale sociale basis	109.000	109.000	109.000	109.000
Totaal	1.175.661	-1.025.208	-553.208	-803.178

1e Bestuursrapportage 2024

Meerjarig vloeien uit de 1^e bestuursrapportage 2024 de volgende financiële consequenties voort:

	2024	2025	2026	2027	2028
01. Bevolking en bestuur	81.045	220.522	184.778	184.778	184.778
02. Openbare orde en veiligheid	-	-	-	-	-
03. Beheer openbare ruimte	841.409	557.800	557.232	556.664	556.096
04. Onderwijs	50.000	-	-	-	-
05. Cultuur en sport	113.100	74.503	94.503	75.003	95.003
06. Sociaal domein	1.460.438	3.098.586	4.326.154	3.798.907	3.853.644
07. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	50.000	-	-	-	-
08. Omgevingsrecht	620.659	453.380	425.929	448.929	448.929
09. Economische zaken en grond-exploitaties	80.000	-	-	-	-
10. Algemene dekkingsmiddelen	-7.501.419	-7.515.460	-5.900.670	-5.839.145	-5.700.063
Overhead	3.286.400	1.110.760	1.119.172	1.095.614	1.092.556
Mutaties onder de € 50.000	454.862	186.462	185.962	178.900	178.900
Totaal programma's	-463.506	-1.813.447	993.060	499.650	709.843

5. Financiële recapitulatie

Financieel levert deze kadernota het volgende beeld op:

	2025	2026	2027	2028
Hoofdstuk 4 Financiële vertaling ontwikkelingen	1.175.661	-1.025.208	-553.208	-803.178
1 ^e bestuursrapportage 2024	-1.813.447	993.060	499.650	709.843
Totaal overschot	-637.786	-32.148	-53.558	-93.335

Opmerking

Het overschot dat in bovenstaande tabel gepresenteerd wordt is inclusief een taakstelling van € 2.000.000 voor de jaren vanaf 2026 Dit is ook toegelicht bij onderdeel: "3.10.7 Taakstelling begroting".

De raad wordt nadrukkelijk uitgenodigd om met voorstellen te komen om de taakstelling te realiseren. Over de realisatie van de taakstellingen in de begroting wordt gerapporteerd in de 1e en 2e bestuursrapportage van het betreffende jaar. Indien er toch de komende jaren extra middelen van het rijk komen, dan worden deze bij voorkeur in minderring gebracht op de opgelegde taakstelling.

6. Meerjareninvesteringsprogramma 2025-2028

Omschrijving van de investering	bedrag	bijdragen	netto investering	afschr. termijn	jaar Inv.	kap lasten 2026	kap lasten 2027	kap lasten 2028	kap lasten 2029
2025									
Aanpassingen gemeentehuis	2.000.000		2.000.000	25	2025	60.000	119.200	117.600	116.000
Centrum Echt f3 wegen (aanvulling 2021)	175.794		175.794	50	2025	7.032	6.961	6.891	6.821
Centrum Echt f3 riool	400.000		400.000	60	2025	14.667	14.533	14.400	14.267
Gebiedsvisie Peij f4 wegen	3.000.000		3.000.000	50	2025	120.000	118.800	117.600	116.400
Gebiedsvisie Peij f4 riool	3.000.000	1.000.000	2.000.000	60	2025	73.333	72.667	72.000	71.333
Susteren west f2 wegen	500.000		500.000	50	2025	20.000	19.800	19.600	19.400
Stationstraat Susteren fase 1 wegen	200.000		200.000	50	2025	8.000	7.920	7.840	7.760
Stationstraat Susteren fase 1 riool	550.000		550.000	60	2025	20.167	19.983	19.800	19.617
Nieuwstadt f7 riool	80.000		80.000	60	2025	2.933	2.907	2.880	2.853
Gemeenschapshuizen	2.250.000		2.250.000	40	2025	101.250	100.125	99.000	97.875
Gemeenschapshuis Susteren	1.000.000		1.000.000	40	2025	45.000	44.500	44.000	43.500
Renovatie sportterreinen	310.000		310.000	10	2025	37.200	36.580	35.960	35.340
Totalen investeringen 2025	13.465.794	1.000.000	12.465.794			509.582	563.976	557.571	551.166
2026									
Centrum Echt f4 wegen	500.000		500.000	50	2026		20.000	19.800	19.600
Centrum Echt f4 riool	500.000		500.000	60	2026		18.333	18.167	18.000
Gebiedsvisie Peij f5 wegen	2.650.000		2.650.000	50	2026		106.000	104.940	103.880
Gebiedsvisie Peij f5 riool	2.650.000		2.650.000	60	2026		97.167	96.283	95.400
Susteren west f2 riool	750.000		750.000	60	2026		27.500	27.250	27.000
Stationstraat Susteren fase 2 wegen	750.000		750.000	50	2026		30.000	29.700	29.400
Gemeenschapshuis Susteren	1.000.000		1.000.000	40	2026		45.000	44.500	44.000
Renovatie sportterreinen	310.000		310.000	10	2026		37.200	36.580	35.960
Totalen investeringen 2026	9.110.000	0	9.110.000				381.200	377.220	373.240
2027									
Renovatie schoolgebouwen basisonderwijs	1.000.000		1.000.000	25	2027			60.000	59.200
Susteren riool	1.000.000		1.000.000	60	2027			36.667	36.333
Susteren wegen	1.000.000		1.000.000	50	2027			40.000	39.600
Susteren riool	617.875		617.875	60	2027			22.655	22.449
Susteren wegen	617.875		617.875	50	2027			24.715	24.468
St. Joost riool	617.875		617.875	60	2027			22.655	22.449
St. Joost wegen	617.875		617.875	50	2027			24.715	24.468
Susteren west f2 riool	1.050.000		1.050.000	60	2027			38.500	38.150
Algemene verkeerstechnische aanpassingen	250.000		250.000	50	2027			10.000	9.900
Renovatie sportterreinen	310.000		310.000	10	2027			37.200	36.580
Totalen investeringen 2027	7.081.500	0	7.081.500					317.108	313.598
2028									
Renovatie schoolgebouwen basisonderwijs	1.000.000		1.000.000	25	2028				60.000
Susteren west wegen	300.000		300.000	50	2028				12.000
Susteren west riool	2.000.000		2.000.000	60	2028				73.333
Gebiedsvisie Roosteren/Oud Roosteren riool	1.150.000		1.150.000	60	2028				42.167
Gebiedsvisie Roosteren/Oud Roosteren wegen	1.150.000		1.150.000	50	2028				46.000
Susteren riool	475.125		475.125	60	2028				17.421
Susteren wegen	475.125		475.125	50	2028				19.005
Rotonde Oude Rijksweg Noord/Provinciale weg	750.000		750.000	50	2028				30.000
Algemene verkeerstechnische aanpassingen	250.000		250.000	50	2028				10.000
Renovatie sportterreinen	310.000		310.000	10	2028				37.200
Totalen investeringen 2028	7.860.250	0	7.860.250						347.126
Totalen	37.517.544	1.000.000	36.517.544			509.582	945.176	1.251.899	1.585.130